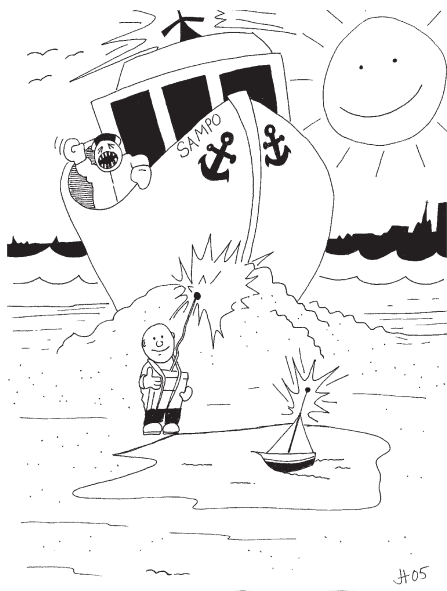
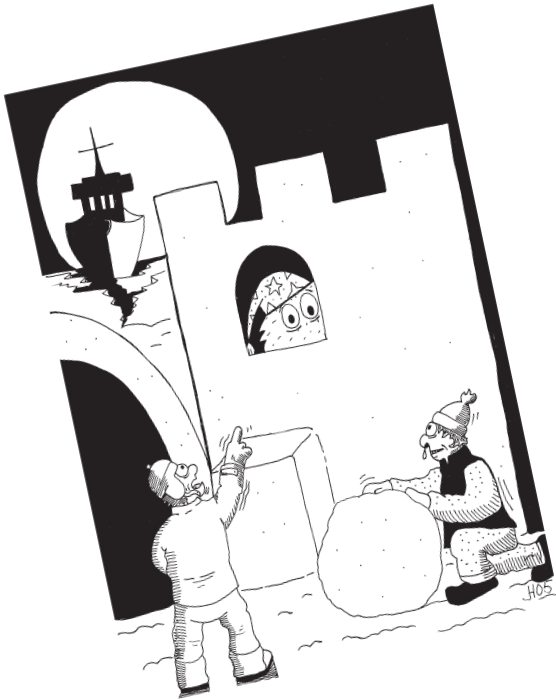


# KEMIN KAUPUNGIN VARHAISKASVATUSSUUNNITELMA



|   |           |
|---|-----------|
| <b>JOHDANTO.....</b>  | <b>2</b>  |
| <b>1 KEMILÄISEN VARHAISKASVATUKSEN TOIMINTA-AJATUS JA ARVOT .....</b>                               | <b>3</b>  |
| <i>TOIMINTA-AJATUS.....</i>   | <i>3</i>  |
| <i>ARVOT.....</i>   | <i>3</i>  |
| <b>2 VARHAISKASVATUKSEN PÄÄMÄÄRÄT JA TAVOITTEET.....</b>  | <b>4</b>  |
| <i>KASVATUSPÄÄMÄÄRÄT.....</i>   | <i>4</i>  |
| <i>TAVOITTEET.....</i>  | <i>5</i>  |
| <b>3 VARHAISKASVATUKSEN TOIMINTATAVAT KEMISSÄ.....</b>  | <b>5</b>  |
| <i>VARHAISKASVATUKSEN TUOTTAMISTAVAT .....</i>  | <i>5</i>  |
| <i>YHTEISTYÖN PERUSTEET JA YHTEISTYÖKUMPPANIT .....</i>   | <i>6</i>  |
| <b>4 HUOLTAJIEN OSALLISUUS LASTEN VARHAISKASVATUKSESSA.....</b>                                     | <b>7</b>  |
| <i>KASVATUSKUMPPANUUS.....</i>  | <i>7</i>  |
| <i>LAPSEN VARHAISKASVATUSSUUNNITELMAN LAATIMISEN PERIAATTEET.....</i>                               | <i>7</i>  |
| <b>5 VARHAISKASVATUKSEN TOTEUTTAMINEN.....</b>  | <b>7</b>  |
| <i>LEIKKI.....</i>  | <i>7</i>  |
| <i>OPPIMINEN.....</i>   | <i>8</i>  |
| <i>TYÖTAVAT.....</i>  | <i>8</i>  |
| <i>VARHAISKASVATUSYMPÄRISTÖ.....</i>  | <i>8</i>  |
| <i>HENKILÖSTÖ.....</i>  | <i>9</i>  |
| <b>6 VARHAISERITYISKASVATUS.....</b>  | <b>9</b>  |
| <b>7 ERI KIELI- JA KULTTUURITAUSTAISTEN LASTEN VARHAISKASVATUKSEN JÄRJESTÄMINEN.....</b>            | <b>10</b> |
| <b>8 VARHAISKASVATUKSEN SISÄLLÖLLINEN ARVIOINTI, KEHITTÄMINEN JA SEURANTA.....</b>                  | <b>10</b> |
| <b>9 KUNNAN VARHAISKASVATUSSUUNNITELMAN SOVELTAMINEN YKSIKÖN VARHAISKASVATUSSUUNNITELMAKSI.....</b> | <b>11</b> |

## JOHDANTO

Syksyllä 2003 valmistuivat valtakunnalliset varhaiskasvatuksen perusteet, joiden tarkoituksena on mm. edistää varhaiskasvatuksen yhdenvertaista toteutumista koko maassa, ohjata sisällöllistä kehittämistä ja luoda osaltaan edellytykset varhaiskasvatuksen laadun kehittämiseksi. Näiden perusteiden pohjalta kunnat laativat omat varhaiskasvatussuunnitelmansa (VASU). Kemissä varhaiskasvatussuunnitelmatyö saatiin valmiiksi 2005, minkä jälkeen sitä on päivitetty. Kunnan VASU on tarkoitettu varhaiskasvatuspalveluja käyttäville perheille ja henkilöstölle. Suunnitelma antaa suuntaviivat varhaiskasvatuksen toteuttamiseen sekä ohjaa varhaiskasvatuksen arviointia ja kehittämistä. Koko henkilöstö sitoutuu varhaiskasvatuksen tuottamiseen, toteuttamiseen, seurantaan ja arviointiin.

Varhaiskasvatus on pienten lasten eri elämämpiireissä tapahtuvaa kasvatuksellista vuorovaikutusta, jonka tavoitteena on edistää lasten tasapainoista kasvua, kehitystä ja oppimista. Se on suunnitelmallista ja tavoitteellista vuorovaikutusta ja yhteistoimintaa, jossa lapsen omaehtoisella leikillä on keskeinen merkitys. Jotta nämä tavoitteet toteutuisivat, tarvitaan lasten huoltajien ja kasvatuksen ammattilaisten kiinteää yhteistyötä. Päivähoidon lisäksi varhaiskasvatusta toteuttavat mm. seurakunnat, urheiluseurat, taiteen perusopetusta antavat oppilaitokset sekä erilaiset yhdistykset ja järjestöt. Vuoden 2004 alusta Kemin päivähoito on kuulunut hallinnollisesti koulutoimen alaisuuteen.

Varhaiskasvatussuunnitelma on ollut käytössä kuusi vuotta, ja päivähoiton henkilöstö on kokenut sen hyväksi. VASU yhdenmukaistaa ja ohjaa lapsen varhaiskasvatussuunnitelman tekoa sekä huoltajien ja henkilöstön keskustelua ja yhteistyötä. Lapset ovat samanaarvoisessa asemassa, kun kaikkien lasten huoltajat osallistuvat keskusteluihin.

Kemissä hyväksyttiin esiopetuksen opetussuunnitelma syksyllä 2001, ja se päivitetään vuonna 2011. Esiopetus sisältyy varhaiskasvatussuunnitelmaan.

Varhaiskasvatussuunnitelmaa työsti ryhmä, johon kuuluivat vt. päiväkodin johtaja Sari Lammi, päiväkodin johtaja Arja Hyvärinen, lastenhoitaja Peija Kärkkäinen, päiväkodin johtaja Marjo Rintala, päiväkodin johtaja Helena Virsu, erityislastentarhanopettaja Eija Malinen, projektityöntekijä Kirsti Jaakkola pj., päiväkodin johtaja Sinikka Himola kevät 2004, lastentarhanopettaja Anne Perkiö, päiväkodin johtaja Hannele Aalto, päiväkodin johtaja Sinikka Henttinen, lastentarhanopettaja Katariina Tuovinen kevät 2004, perhepäivähoitaja Anja Palokangas ja perhepäivähoidonohjaaja Irene Tarkiainen. Kannen kuvituksen on piirtänyt lastenhoitaja Jyrki Hyvärinen ©.

Varhaiskasvatussuunnitelman päivityksestä vuonna 2011 vastasi työryhmä, johon kuuluivat päiväkodin johtaja Kirsti Jaakkola pj., erityislastentarhanopettaja Eija Malinen, lastentarhanopettaja Sari Lammi, päiväkodin johtaja Marjo Rintala, lastenhoitaja Tuija Valta, päiväkodin johtaja Helena Virsu, päiväkodin johtaja Hannele Aalto, lastentarhanopettaja Anne Perkiö, päiväkodin johtaja Sinikka Henttinen, erityislapsen avustaja Anja Anttonen ja perhepäivähoidon ohjaaja Irene Tarkiainen.

Kemissä 31.3.2011

# 1 KEMILÄISEN VARHAISKASVATUKSEN TOIMINTA-AJATUS JA ARVOT

## TOIMINTA-AJATUS

Päivähoitotyöllä on Kemissä pitkät perinteet, ja päivähoito on aina ollut yksi kaupungin painopistealue. Teollisuus on tarjonnut työpaikkoja myös naisille, mistä johtuen päivähoitoa, aiemmin lastentarhatoimintaa, on järjestetty jo 1920-luvulta lähtien. Vanha lastentarhaperinne elää yhä nykyisissä päiväkodeissa. Perhepäivähoito oli yksityistä vuoteen 1973 saakka, jolloin se siirtyi kaupungin vastuulle.

Kemin kaupungin toiminta-ajatuksena on ***järjestää laadukkaita palveluja asukkailleen ja edistää omalla toiminnallaan ja yhteistyöllä seutukunnan hyvinvointia.***

Varhaiskasvatuksen toiminta-ajatuksena Kemissä on ***tukea lapsen kasvua ja kehitystä hyvään ja tasapainoiseen elämään.*** Lapsuus nähdään usein siirtymävaiheena johonkin "tärkeämpään ja merkityksellisempään" elämänvaiheeseen, aikuisuuteen. Lapsuudessa luodaan kuitenkin pohja läpi elämän jatkuvalla oppimiselle, sosiaalisille taidoille ja itsetunnon. Jokaisella lapsella on oikeus lapsuuteen, jossa häntä arvostetaan ja kunnioitetaan lapsena.

## ARVOT

Kaupungin toimintaa ohjaavat arvot ovat ***taloudellisuus, turvallisuus, luovuus, avoimuus ja suvaitsevaisuus.*** Arvot ovat organisaation toimintaa ohjaavia yhteisiä periaatteita, joille on ominaista voimakkuus, pysyvyys ja riippumattomuus ajasta ja paikasta. On tärkeää, että arvot on yhteisesti sovittu ja hyväksytyt ja että jokainen työntekijä on tietoinen niistä. Toiminta pohjaa yhteisille arvoille.

Suomalaisen varhaiskasvatuksen ja kaupungin arvojen pohjalta Kemin varhaiskasvatuksen arvoiksi on valittu ***lapsuus, turvallisuus, oikeudenmukaisuus ja asiakaslähtöisyys.*** Suomalaisen varhaiskasvatuksen arvopohja perustuu keskeisiin kansainvälisiin lapsen oikeuksia määritteleviin sopimuksiin, kansallisiin säädöksiin ja muihin ohjaaviin asiakirjoihin. Arvot, jotka huoltajat ovat asettaneet lapsensa kasvatukselle, huomioidaan varhaiskasvatustoimintaa suunniteltaessa.

Jokaisessa varhaiskasvatusyksikössä käydään henkilöstön kesken arvokeskusteluja. Yhdessä sovitut arvot määrittävät varhaiskasvatuksen sisältöjä ja kehittämistä sekä ohjaavat henkilöstön toimintaa. Arvot näkyvät myös perheiden saamassa palvelussa.

## Lapsuus

*Lapsuuden kunnioittaminen ainutkertaisena elämänvaiheena on kemiläisen varhaiskasvatuksen arvopohja, jolla pidetään yllä elämänmyönteisyyttä ja luodaan uskoa tulevaisuuteen.*

## **Oikeudenmukaisuus**

*Varhaiskasvatuksessa lasten ja perheiden tarpeet huomioidaan tasavertaisesti.*

## **Turvallisuus**

*Varhaiskasvatuksessa on tärkeää, että lapsi tuntee olonsa fyysisesti ja psyykkisesti turvallisiksi.*

*Aikuiset luovat lapsille ikätason mukaiset, selkeät rajat ja säännöt.*

*Lapsella on oikeus pysyviin ihmissuhteisiin.*

## **Asiakaslähtöisyys**

*Avoin, toimiva ja kunnioittava vuorovaikutussuhde on asiakaslähtöisyyden perusta.*

*Erilaiset ja erilaisissa elämäntilanteissa olevat lapset ja perheet kohdataan yksilöllisesti joustuen.*

# **2 VARHAISKASVATUKSEN PÄÄMÄÄRÄT JA TAVOITTEET**

## **KASVATUSPÄÄMÄÄRÄT**

Kasvatuspäämäärät määrittävät varhaiskasvatustoimintaa ja varhaiskasvatuksen ammattilaisten työtä. Yksittäiset kasvatus- ja sisältötavoitteet asetetaan näiden perusteella.

### **1. Henkilökohtaisen hyvinvoinnin edistäminen**

Lapsen yksilöllisyyttä kunnioitetaan. Kukin lapsi saa toimia ja kehittyä omana ainutlaatuisena persoonallisuutenaan.

### **2. Toiset huomioon ottavien käyttäytymismuotojen ja toimintatapojen vahvistaminen**

Lapsi suhtautuu myönteisesti itseensä, toisiin ihmisiin, erilaisiin kulttuureihin ja ympäristöihin. Hän ottaa muut huomioon ja välittää toisista.

### **3. Itsenäisyyden lisääminen**

Lapselle annetaan aikaa ajatella ja tehdä valintoja oman kehitystasonsa mukaisesti. Päämääränä on auttaa lasta kasvamaan niin, että hän kykenee aikuisena huolehtimaan itsestään ja läheisistään sekä tekemään elämänsä koskevia päätöksiä ja valintoja.

## TAVOITTEET

Varhaiskasvatuksen tavoitteena on edistää lapsen hyvinvointia. Hyvinvoivalla lapsella on parhaat mahdollisuudet kasvuun, oppimiseen ja kehittymiseen. Lapsi tulee kuulluksi ja hänen yksilölliset perustarpeensa huomioiduiksi. Turvalliset ja pysyvät ihmissuhteet luovat pohjan lapsen perusturvallisuudelle ja sosiaaliselle kehitykselle. Lapsi tuntee, että hänen tarpeisiinsa vastataan ja että hän on tärkeä.

Lapsi on osa yhteisöä, jossa hän toimii. Myönteisen suhtautumisen ja palautteen avulla lapsi oppii suhtautumaan myönteisesti itseensä, toisiin ihmisiin ja muihin kulttuureihin. Hän oppii huomioimaan muut ihmiset ja heidän tarpeensa erilaisissa tilanteissa. Vertaisryhmässä lapsi kokee osallisuutta ja oppii sosiaalisia taitoja vuorovaikutuksessa muiden lasten kanssa.

Varhaiskasvatuksen päämäärien ja tavoitteiden saavuttaminen edellyttää yhteistyötä varhaiskasvatuksen henkilöstön ja lasten huoltajien kesken sekä keskinäistä luottamusta ja kykyä asettaa yhteisiä tavoitteita lapsen kasvatukselle.

Oma asuinkunta ja kasvuympäristö ovat lapselle tärkeitä. Varhaiskasvatuksessa huomioidaan asuinympäristö, ja toiminnan kautta lapsi oppii arvostamaan ja hyödyntämään ympäristön tarjoamia mahdollisuuksia.

## 3 VARHAISKASVATUKSEN TOIMINTATAVAT KEMISSÄ

### VARHAISKASVATUKSEN TUOTTAMISTAVAT

Päivähoito eri muodoissaan on suurin varhaiskasvatuksen toteuttaja Kemissä. Vuoden 2010 lopussa ikäryhmästä 0-6-vuotiaat lapset oli päivähoidossa 1021 lasta, joista alle 3 -vuotiaita oli 219.

Subjekttiivinen päivähoito-oikeus antaa kaikille alle kouluikäisille lapsille yhtäläiset mahdollisuudet käyttää päivähoitopalveluja. Päivähoidossa lapsi saa mahdollisuuden hoitoon, kasvatukseen, leikkiin ja oppimiseen vuorovaikutuksessa toisten lasten kanssa. Päivähoidon tavoitteena on mm. yhdessä kotien kanssa edistää lapsen kokonaisvaltaista kehitystä ja tukea päivähoidossa olevien lasten koteja näiden kasvatustehtävässä.

Sivistyspalvelukeskuksen hallintopalvelujen varhaiskasvatuksen yksikkö huolehtii siitä, että Kemissä lasten lakisääteistä päivähoitoa on saatavilla siinä laajuudessa kuin tarve edellyttää.

**Perhepäivähoito** on joko hoitajan omassa kodissa annettavaa hoitoa, lapsen kotona annettavaa hoitoa, kolmiperhepäivähoitoa tai ryhmäperhepäivähoitoa. Tammikuussa 2011 Kemissä toimi kolme ryhmäperhepäiväkotia ja 28 perhepäivähoitajaa, joista 11 oli määräaikaista. Yhteensä perhepäivähoidossa oli 115 lasta.

**Päiväkoteja** oli 10, joissa hoidettiin 906 lasta. Vuorohoitoa tarvitseville lapsille järjestettiin hoito Kaivolinnan päiväkodissa. Esiopetus on osa varhaiskasvatusta, ja siihen osallistui liki 100% ikäluokasta. Kemissä oli tammikuussa 2011 yksi ostopalvelupäiväkoti, jossa oli 124 lasta.

## **YHTEISTYÖN PERUSTEET JA YHTEISTYÖKUMPPANIT**

Varhaiskasvatusyksiköt tekevät säännöllistä yhteistyötä useiden eri tahojen kanssa. Tärkeimpänä yhteistyökumppanina ovat lasten huoltajat. Vastuu yhteistyön käynnistämisestä ja ylläpidosta on varhaiskasvatuksen työntekijöillä. Huoltajilla on kuitenkin oikeus päättää, millä tavoin he osallistuvat yhteistyöhön, ja yhteistyö muiden tahojen kanssa edellyttää huoltajien suostumusta. Yhteistyön lähtökohtana on lapsen hyvinvoinnin ja kehityksen edistäminen. Yksiköissä laaditaan suunnitelma yhteistyön toteuttamisesta.

### **Moniammatillinen yhteistyö**

Toimiessaan moniammatillisesti varhaiskasvatus hyödyntää kaikkien työntekijöidensä koulutuksellista ja kokemuksellista taustaa. Sisäinen moniammatillisuus toteutuu varhaiskasvatuksen eri ammattiryhmien toteuttaessa perustehtävänsä. Ulkoinen moniammatillisuus toteutuu toimimisena verkostoissa, joissa varhaiskasvatushenkilöstö tekee yhteistyötä muiden lasta ja perhettä palvelevien yhteistyötahojen kanssa.

Päivähoidossa tehdään yhteistyötä mm. sosiaali- ja terveystoimen, nuoriso- ja kulttuuritoimen sekä seurakunnan kanssa. Varhaiskasvatuksen yhteistyö sosiaali- ja terveydenhuollon kanssa painottuu alueellisiin neuvolatyöryhmiin. Työryhmään kuuluvat jäsenet ovat lastenneuvolan ja äitiysneuvolan terveydenhoitaja, neuvolalääkäri, erityislastentarhanopettaja, varhaiskasvatuspsykologi ja sosiaalityöntekijä. Ryhmään voidaan kutsua myös muita asiantuntijoita. Tiimit suunnittelevat uusia terveyttä ja hyvinvointia edistäviä työmuotoja ja toimivat työntekijöiden keskinäisenä konsultaatioryhmänä. Ryhmä toimii myös esiopetuksen oppilashuoltotyöryhmänä.

Verkostoyhteistyön tavoitteena on sujuvien yhteistyökäytäntöjen luominen ja mahdollisimman varhainen riskitilanteisiin puuttuminen. Ennaltaehkäisevässä terveys- ja sosiaalityössä luodaan ja kehitetään järjestelmä, jossa yhdessä huoltajien kanssa seurataan lapsen kasvua ja kehitystä ja tarpeen vaatiessa ohjataan perhettä hakeutumaan eri palveluihin. Neuvolassa tehdään tarkempi ikäkausitarkastus 4 -vuotiaille lapsille, jolloin päivähoito ja neuvola toimivat yhteistyössä. Lapsen kuntoutuksessa moniammatillinen verkostotyö näkyy pyrkimyksenä yhdistää lapsen tarvitsema tuki ja kuntoutus varhaiskasvatukseen. Opetustoimen ja varhaiskasvatuksen yhteistyön tarkoituksena on lapsen kasvatuksellisen ja opetuksellisen jatkumon varmistaminen esi- ja perusopetuksen yhteen nivomisen kautta.

Kemin päivähoito osallistuu varhais- ja erityiskasvatuksen seutukunnallisen yhteistyön suunnitteluun ja kehittämiseen. Yhteistyössä kehitetään varhaiskasvatuksen palveluntarjontaa ja käytäntöjä. Henkilöstö osallistuu lasten hyvinvointiin liittyvien projektien toteuttamiseen ja seutukunnallisiin koulutuksiin.

## 4 HUOLTAJIEN OSALLISUUS LASTEN VARHAISKASVATUKSESSA

### KASVATUSKUMPPANUUS

Kasvatuskumppanuus on lapsen huoltajien ja varhaiskasvatuksen työntekijöiden kasvatustavustaan jakamista. Lapsen kannalta on tärkeää, että hänelle tärkeiden aikuisten välillä vallitsee tasa-arvoinen vuorovaikutus ja molemminpuolinen kunnioitus. Valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaan yhteistyö perheiden kanssa on *perhelähtöistä*. Yhteistyön tavoitteena on luoda luottamuksellinen, lapsen kehitystä ja kasvua tukeva kasvatuskumppanuus, joka perustuu perheen yksilöllisiin tarpeisiin. Perheet ovat asiantuntijoita oman lapsensa tuntemisessa, kun taas varhaiskasvatuksen henkilöstö on lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen asiantuntija. Jotta lapsen kulkeminen kahden ”maailman”, kodin ja varhaiskasvatuksen, välissä onnistuisi, on haasteena kehittää varhaiskasvatuksen toimintamallit erilaisille perheille sopiviksi. Haasteena on myös lisätä huoltajien osallisuutta toiminnan kehittämiseen.

### LAPSEN VARHAISKASVATUSSUUNNITELMAN LAATIMISEN PERIAATTEET

Jokaiselle päivähoitossa olevalle lapselle laaditaan varhaiskasvatussuunnitelma yhdessä huoltajien kanssa. Suunnitelma ohjaa lapsikohtaisesti varhaiskasvatuksen toteutumista, ja sen tavoitteena on lapsen yksilöllisyyden ja huoltajien näkemysten huomioon ottaminen toiminnan järjestämisessä.

Varhaiskasvatussuunnitelmassa otetaan huomioon lapsen kokemukset, tarpeet ja tulevaisuudennäkymät, lapsen mielenkiinnon kohteet, vahvuudet sekä lapsen yksilöllisen tuen ja ohjauksen tarpeet. Suunnitelmassa sovitaan huoltajien kanssa tehtävän yhteistyön tavoitteita. Suunnitelman toteutumista seurataan ja arvioidaan säännöllisesti huoltajien kanssa.

## 5 VARHAISKASVATUKSEN TOTEUTTAMINEN

### LEIKKI

Leikki on lapsen luontainen tapa toimia. Se on todellisuuden ja mielikuvituksen välisen rajan etsimistä. Leikissä lapsi oppii huomaamattaan tärkeitä asioita: sosiaalisia ja emotionaalaisia taitoja, organisointitaitoja, keskittymistä ja itsekuria, motorisia taitoja, kieltä ja ajattelua, sääntöjä ja normeja, ihmisten välisiä suhteita, kulttuuria ja luontoa. Lapsen leikillä on aina jokin sisältö ja kohde, ja se kytkeytyy hänen kokemusmaailmaansa ja kulttuuriympäristöön. Leikissä lapsi työstää asioita, jotka ovat hänelle tärkeitä ja ajankohtaisia. Leikin myötä lapsi kypsyy tuntevaksi ja toiset huomioon ottavaksi ihmiseksi.

Aikuisen tuki ja osallistuminen on leikin alkuvaiheessa tärkeää. Aikuisen ei tule johtaa vaan ohjata ja antaa apua, jos sitä tarvitaan. Leikin merkityksen ymmärtävä aikuinen huolehtii, että lapsella on aikaa, rauhaa ja välineitä rakennella omia leikkejään. Leikkiä havainnoidessaan aikuinen oppii paljon lapsen maailmasta ja ajattelusta.

Lapsi keksii leikkejä myös itse. Omissa leikeissään lapsi jäljittelee eri elämäntilanteiden tapahtumia niiden kokemusten, elämysten ja tietojen pohjalta, joita hän on hankkinut. Tällainen leikki on sisäsyntyistä, ja se kehittää lasta, niin että hän oppii juuri niitä asioita ja taitoja, joita aikuiset tietoisesti pyrkivät hänelle opettamaan.

## **OPPIMINEN**

Lapsi on synnynnäisesti utelias, hän haluaa oppia uutta, kerrata ja toistaa asioita. Oppiminen on lapselle kokonaisvaltainen tapahtuma. Oppimisvalmiuksien kehittyminen edellyttää mahdollisuutta tutkia ja yrittää, erehtyä ja korjata erehdyksiä sekä luoda uutta tietoa jo olemassa olevan tiedon lisäksi. Toimiessaan vuorovaikutuksessa ympäristön ja ihmisten kanssa lapset liittävät asioita ja tilanteita omiin kokemuksiinsa, tunteisiinsa ja käsiterakenteisiinsa. Lapsi oppii parhaiten ollessaan aktiivinen ja kiinnostunut. Kasvattaja osallistuu kasvatus- ja opetustapahtumaan kuunnellen ja tukien lasta ja antaen lapselle mahdollisuuksia tehdä aloitteita, valita toimintojaan, tutkia, tehdä johtopäätöksiä ja ilmaista ajatuksiaan. Turvalliset ihmissuhteet ovat perustana hyvälle oppimiselle. Vertaisryhmässä lapset oppivat keskustelemaan ja tuomaan esiin erilaisia näkökulmia kyseenalaistaen toistensa toimintaa. Oppimisen ilo lähtee oivalluksen tunteesta ja yhteisistä mukavista kokemuksista toisten lasten ja aikuisten kanssa. Varhaiskasvatuksessa luodaan myönteiset asenteet oppimiselle. Jokaisella lapsella on oikeus oppia kykyjensä mukaan.

## **TYÖTAVAT**

Varhaiskasvatus perustuu leikinomaisuuteen, lapsen kehitystasosta lähtevään toimintaan. Lapsilla on mahdollisuus sekä omaehtoiseen että ohjattuun leikkiin. Työtavoina käytetään ryhmä- ja pienryhmäohjausta huomioiden myös lapsen yksilölliset erityistarpeet. Toimintamuotoina lapsen monipuolisen kehityksen tukemiseksi ovat kasvatuksen ja opetuksen eri osa-alueet: leikki, musiikki, liikunta, kielellinen ilmaisu, kuvallinen ilmaisu, luova ilmaisu, käytännön työt, havainnointi, kokeilut ja tutkiminen sekä retket ja juhlat. Lapsille annetaan elämysten kautta onnistumisen ja oppimisen iloa.

## **VARHAISKASVATUSYMPÄRISTÖ**

Sijaintinsa puolesta Kemi tarjoaa varhaiskasvatukseen hyvän toimintaympäristön. Meri monimuotoisuudessaan antaa lapselle kokemuksia ja elämyksiä eri vuodenaikoina. Metsät ja puistot ovat lähellä lapsen kasvuympäristöä. Kaupunkimiljöö rakennuksineen tulee tuksi retkillä.

Hyvässä varhaiskasvatusympäristössä tilat antavat mahdollisuuden monipuoliseen ja vaihtelevaan toimintaa. Tiloja voi muunnella erilaisten käyttötarkoitusten mukaan, ja niissä voi eriyttää toimintaa pienryhmille. Tärkein vaatimus toimintaympäristölle on turvallisuus. Varhaiskasvatusilmapiiri on myönteinen ja kannustava niin, että se tukee lapsen tasapainoista kehitystä. Jokainen työntekijä vaikuttaa toiminnallaan varhaiskasvatusympäristön yleiseen ilmapiiriin. On tärkeää, että aikuinen on aidosti läsnä, kannustaa ja kuuntelee lasta. Toiminnallaan aikuinen luo turvallisen, kiireettömän ja kannustavan ilmapiirin.

Lapsi toimii läheisessä vuorovaikutuksessa ryhmän muiden lasten ja aikuisten kanssa. Sosiaaliset taidot, empatia ja tunneilmaisu kehittyvät yhteistoiminnassa.

## HENKILÖSTÖ

Varhaiskasvatuksen henkilöstö muodostaa moniammatillisen kasvattajayhteisön. Koulutuksen tuottama tieto ja työssä saatu kokemus luovat perustan henkilöstön osaamiselle. Motivoitunut ja työhön sitoutunut henkilöstö luo hyvän ja turvallisen kasvatusilmapiirin. Työyhteisö ottaa huomioon perheiden mielipiteet ja näkemykset sekä työskentelee yhteisesti sovittujen käytäntöjen mukaisesti.

Henkilöstö havainnoi lasta yksilönä ja ryhmän jäsenenä päivittäin perushoito-, toiminta- ja leikki-tilanteissa. Lapsen kehitystä dokumentoidaan esimerkiksi kasvunkansioiden avulla. Havainnot ovat pohjana toiminnan suunnittelulle ja toteutukselle. Henkilöstö kehittää omaa osaamistaan ja ylläpitää ammattitaitoaan.

## 6 VARHAISERITYISKASVATUS

Lapsen kokonaisvaltainen kasvu voi edellyttää jossakin vaiheessa tuen järjestämistä varhaiskasvatuksessa. Lapsen tuen tarve vaihtelee tilapäisestä jatkuvaan, vähäisestä vahvempaan tai yhden tukimuodon tarpeesta useamman tukimuodon tarpeeseen.

Lapsen tuen tarpeen varhaiseksi havaitsemiseksi kasvua ja oppimista tulee arvioida jatkuvasti. Lapselle järjestettävä tuki on joustavaa, pitkäjänteisesti suunniteltua ja tuen tarpeen mukaan muuttuvaa. Tukea annetaan niin kauan ja sen tasoisena, kun se on tarpeellista.

Yhteistyö kodin ja varhaiskasvatuksen välillä on perusta, jolla taataan lapsen hyvää kasvua ylläpitävät tavoitteet. Yhteistyö muiden lapsen kasvun ja kehityksen arvioitiin osallistuvien tahojen kanssa on tärkeää tarvittavan tuen määrittämisessä ja järjestämisessä. Lapsen tuen tarpeen havaitsevat yleensä lähiaikuiset: huoltajat, varhaiskasvatuksen tai terveydenhuollon henkilöstö.

Varhaiserityiskasvatuksen periaatteena on, että tarvittava tuki järjestetään sinne, missä lapsi päivittäin aikaansa viettää. Lapsen tuen suunnitelma toteutetaan moniammatillisena

yhteistyönä. Huoltajille annetaan tietoa tukitoimista ja järjestetään mahdollisuus esittää näkemyksensä tuen antamisesta.

## **7 ERI KIELI- JA KULTTUURITAUSTAISTEN LASTEN VARHAISKASVATUKSEN JÄRJESTÄMINEN**

Eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten varhaiskasvatus järjestetään tavallisten varhaiskasvatuspalvelujen yhteydessä lapsiryhmässä heidän sosiaalisia kontaktejaan tukien. Se vahvistaa eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten mahdollisuutta oppia suomea, joka on varhaiskasvatuksen opetuskieli. Kun ryhmässä on kielelliseltä taustaltaan erilaisia lapsia (romani-kieliset, saamenkieliset, viittomakieliset, maahanmuuttajat), ovat heidän kielelliset tavoitteensakin erilaiset. Niiden saavuttamista tuetaan tarvittaessa opetusta eriyttämällä ja konsultoimalla. Tavoitteiden toteutumista seurataan ja arvioidaan. Lapsen oman äidinkielen ja kulttuurin säilyttäminen ja kehittäminen jää ensisijaisesti perheelle.

Koska kodilla ja varhaiskasvatuksen toteuttajilla voi kulttuurieroista johtuen olla erilaisia toimintatapoja, mietitään yhteistyössä huoltajien kanssa joustavia ratkaisuja kodin vakuumusta kunnioittaen. Huoltajien tulee saada riittävästi tietoa varhaiskasvatuksen toimintaperiaatteista ja tavoitteista.

## **8 VARHAISKASVATUKSEN SISÄLLÖLLINEN ARVIOINTI, KEHITTÄMINEN JA SEURANTA**

Kemin päivähoido oli vuosina 2004-2005 mukana Erinomainen Varhaiskasvatus –projektissa, jossa työstettiin Euroopan laatupalkintomallin (EFQM) mukainen arviointiväline varhaiskasvatukselle. Sen pohjalta valmistui vuoden 2011 alussa Kemin varhaiskasvatuksen laatukäsikirja, jonka avulla on tarkoitus nostaa esille Kemin varhaiskasvatuksen vahvuuksia ja toisaalta hakea kohtia, jotka tarvitsevat muutosta.

Toiminnan arviointi perustuu varhaiskasvatuksen arvoihin ja yhteisesti sovittuihin tavoitteisiin. Ilman luotettavaa arviointitietoa on vaikea kehittää toimintaa. Laadunarviointi toimii kehittämistyön perustana, asiakkaiden näkökulman esiinnostajana, varhaiskasvatuksen näkyväksituojana sekä välineenä tuoda varhaiskasvatus avoimeksi yleiselle keskustelulle.

Huoltajilla on mahdollisuus arvioida henkilöstön kanssa yhteisissä keskusteluissa ja kirjallisissa palautteissa varhaiskasvatuksen toteutumista oman lapsensa yksilöllisessä tukemisessa ja ohjauksessa. Voidakseen suorittaa arviointia huoltajien tulee olla tietoisia asetuista tavoitteista ja toiminnasta. Usein laatu liitetään asiakastyytyvyyteen.

Henkilöstö arvioi jatkuvasti omaa työtään ja toimintaansa. Arvioinnin avulla henkilöstö kehittyy omassa työssään. Suunnitelmia tarkistetaan säännöllisesti ryhmä- ja yksikkökohtai-

sisä pedagogisissa keskusteluissa. Yksikön johtaja vastaa toiminnan arvioinnin toteutumisesta omassa yksikössään.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa arvioidaan varhaiskasvatushenkilöstön ja lapsen vuorovaikutuksessa. Lapsen kehityksen ja oppimisen arviointi tukee ja edistää lapsen yksilöllistä kasvua. Arviointi perustuu lapsen kokonaisvaltaiseen kehityksen ja oppimisen etenemisen seuraamiseen ja havainnointiin. Arvioinnin avulla lasta kannustetaan omien tavoitteiden asettamiseen ja itsenäiseen työskentelyyn sekä vahvistetaan myönteistä minäkuvaa. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma arkistoidaan pysyvästi.

Toimintavuoden aikana henkilöstö seuraa oman yksikkönsä osalta varhaiskasvatussuunnitelman toteutumista ja kirjaa tarvittavat muutokset. Suunnitelma tarkistetaan vuosittain suoritettavan arvioinnin perusteella.

## **9 KUNNAN VARHAISKASVATUSSUUNNITELMAN SOVELTAMINEN YKSIKÖN VARHAISKASVATUSSUUNNITELMAKSI**

Kunnan VASU on yleisluonteinen asiakirja, jonka avulla luodaan pohja yksiköiden varhaiskasvatussuunnitelmalle. Yksikön suunnitelma on kunnan suunnitelmaa yksityiskohtaisempi, ja siihen vaikuttaa yksittäisen lapsen ja lapsiryhmien tarpeet ja erityispiirteet. Siinä kuvataan toimintaympäristö, yksikön erityispiirteet ja painotukset. Myös tarkemmat tavoitteet kirjataan siihen. Suunnitelmaa täydennetään ja tarkennetaan vähitellen toiminnan myötä.